

Հավելված N 2
ՀՀ կառավարության 2025 թվականի
դեկտեմբերի 25-ի N 1962 - Լ որոշման

**ՓԱՐԻԶՅԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐԻ ՆԵՐՔՈ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ 2026-2035 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ
ՄԱԿԱՐԴԱԿՈՎ ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ՀԱՆՁՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ**

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

1. Փարիզյան համաձայնագրի ներքո Հայաստանի Հանրապետության 2026-2035 թվականների Ազգային մակարդակով սահմանված հանձնառությունների իրականացման ծրագիրը (Ծրագիր) սահմանում է մեղմման և հարմարվողականության հստակ միջոցառումներ, որոնք ուղղված են ԱՍՀ 3.0 թիրախներն ապահովելուն: Համահունչ Հայաստանի միջազգային պարտավորություններին՝ ծրագիրը նաև ապահովում է, որ միջոցառումները մշակվեն և իրականացվեն գենդերային զգայուն մեթոդաբանությամբ՝ հաշվի առնելով կանանց և տղամարդկանց տարբերակված կարիքները, խոցելիության մակարդակը և կարողությունները:

2. Հաշվի առնելով Հայաստանի կլիմայական հանձնառությունները՝ Ծրագիրը ներկայացնում է ոլորտային միջոցառումներ, վերջիններիս իրականացման ժամկետները, ինստիտուցիոնալ պատասխանատվությունները, ծախսերի գնահատականները, ինչպես նաև իրականացնելու մեխանիզմներն ու ֆինանսավորման աղբյուրները: Այն ներառում է կարիքների գնահատում՝ ներառյալ կարողությունների զարգացման, տեխնոլոգիաների փոխանցման, չափումների, հաշվետվողականության, հավաստագրման, և ներառականության մեխանիզմների վերաբերյալ:

3. Ծրագիրը նպատակ ունի ուղղորդել պետական կառավարման համակարգի մարմիններին, մասնավոր հատվածին, միջազգային գործընկերներին և այլ շահագրգիռ կողմերին՝ գործողությունները համակարգելու, ռեսուրսների ներգրավմանն աջակցելու և ցածր արտանետումների ու կլիմայակայուն և սոցիալապես ներառական տնտեսական և սոցիալական զարգացման նպատակներին հասնելու համար:

2. ԾՐԱԳՐԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆ ՈՒ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ՏԻՊԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

4. Մեղմման և հարմարվողականության միջոցառումները համակարգված են ըստ ոլորտների և դասակարգված են ըստ դրանց իրականացման մեխանիզմների ու ֆինանսավորման պահանջների: Յուրաքանչյուր միջոցառում առանձնացված է ըստ կարգավիճակի՝ պայմանական կամ ոչ պայմանական:

5. Իրականացման պլանում ներառված 35 մեղմման միջոցառումներից 22-ը (63%) դասակարգված են որպես ոչ պայմանական, իսկ 13-ը (37%)՝ պայմանական: Մեղմման միջոցառումների բաշխումն ըստ ոլորտների ներկայացված է Նկար 1-ում:

Նկար 1. Մեղմման միջոցառումների բաշխվածությունը ըստ ոլորտների

6. Ծրագիրը ներառում է հարմարվողականության 41 միջոցառում, որոնք արտացոլված են ութ թիրախային ոլորտներում:

7. Գործողությունների ծավալը և բնույթն ավելի հստակ ներկայացնելու նպատակով բոլոր մեղմման և հարմարվողականության միջոցառումները դասակարգվել են երեք տիպի՝

- 1) **Ինստիտուցիոնալ** – ուղղված են ինստիտուցիոնալ կարողությունների զարգացմանն ու ամրապնդմանը: Դրանք ներառում են քաղաքականությունների մշակման, կարգավորիչ բարեփոխումների, կառավարման և ինստիտուցիոնալ բարելավումների, իրազեկվածության բարձրացման, ինչպես նաև կարողությունների զարգացման ուղղված գործողություններ:
- 2) **Ներդրումային** – ուղղված են ենթակառուցվածքների զարգացմանը և ներառում են կապիտալ ներդրումներ, շինարարական աշխատանքներ կամ որոշակի տեխնոլոգիաների ներդրում: Այս միջոցառումներն առավել շոշափելի բնույթ ունեն և սովորաբար պահանջում են զգալի ֆինանսական ու տեխնիկական ռեսուրսներ:
- 3) **Խաչաձև միջամտություններ** – ուղղված են ինչպես ինստիտուցիոնալ, այնպես էլ՝ ենթակառուցվածքային մոտեցումների տարրերին: Դրանք սովորաբար ձևավորվում են համակարգային մակարդակում՝ համադրելով փափուկ և կոշտ բաղադրիչները՝ համալիր խնդիրներն ամբողջական ձևով լուծելու նպատակով:

3. ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՀԱՆՋՎՈՂ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

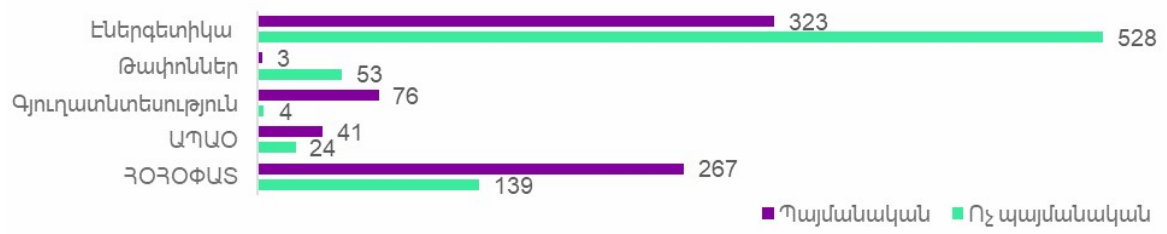
8. Ծրագրի իրականացման ընդհանուր արժեքը 2026–2035 թթ. համար գնահատվում է շուրջ **2 տրիլիոն ՀՀ դրամ**, ինչն արտացոլում է ինչպես մեղմման, այնպես էլ հարմարվողականության ոլորտներում նախատեսված գործողությունների ծավալը:

- 1) **Մեղմման միջոցառումներ – 1.5 տրիլիոն ՀՀ դրամ** (\approx 3.8 միլիարդ ԱՄՆ դոլար), որից **748 միլիարդ ՀՀ դրամ**՝ ոչ պայմանական միջոցառումների համար, իսկ **710 միլիարդ ՀՀ դրամ**՝ պայմանական միջոցառումների համար:
- 2) **Հարմարվողականության միջոցառումներ – 498 միլիարդ ՀՀ դրամ** (\approx 1.3 միլիարդ ԱՄՆ դոլար):

9. Մեղմման միջոցառումները կազմում են ընդհանուր ծախսերի մոտ 75 տոկոսը, իսկ հարմարվողականության միջոցառումները՝ 25 տոկոսը: Ընդ որում, հարմարվողականության բոլոր միջոցառումներն այս փուլում չեն գնահատվել՝ մանրամասն իրագործելիության ուսումնասիրությունների կամ ծախսերի գնահատման բացակայության պատճառով: Հետևաբար, Ծրագիրը լիարժեքորեն չի արտացոլում ԱՍՀ 3.0-ում ներկայացված հարմարվողականության միջոցառումների մասշտաբն ու կարևորությունը:

10. Էներգետիկ ոլորտի միջոցառումները ամենառեսուրսատարն են, որոնց հաջորդում են գյուղատնտեսության և ՀՕՀՕՓԱՏ ոլորտների միջոցառումները: Նման բաշխվածությունը շեշտադրում է ցածր ածխածնային զարգացմանն անցման գործընթացների, ինչպես նաև հողօգտագործման և անտառային կառավարման ուղղությամբ իրականացվող ներդրումների կարևորությունը (Նկար 2):

Նկար 2. Մեղմման միջոցառումների ծախսերի բաշխվածությունը ըստ ոլորտների և տեսակների (միլիարդ ՀՀ դրամ)

11. Հարմարվողականության շրջանակում ամենաբարձր արժեք ունեցող ոլորտներն են Ջրային ռեսուրսները, կայուն քաղաքային զարգացումը, առողջապահությունը, ինչպես նաև գյուղատնտեսությունը (Աղյուսակ 1): Նշված առաջնահերթությունները ընդգծում են կլիմայական կայունության ձևավորման խաչաձև և համակարգային բնույթը:

Աղյուսակ 1. Հարմարվողականության միջոցառումների ծախսերի բաշխվածությունը ըստ ոլորտների և տեսակների

ՈԼՈՐՏ	Բյուջե, հազար դրամ
Ջրային անվտանգություն և հեղեղների նկատմամբ դիմակայունություն	179 929 800
Քաղաքային և ենթակառուցվածքային դիմակայունություն	143 696 400
Առողջապահություն	121 402 900
Կլիմայական խելացի գյուղատնտեսություն և սննդի անվտանգություն	45 034 500
Հողերի, անտառների և կենսաբազմազանության պահպանության կառավարում	4 254 700
Զբոսաշրջություն	2 882 000
Կառավարում, ներդրումներ և աղետներին դիմակայություն	484 200
Միջոլորտային առաջնահերթություններ	423 800
Ընդհանուր	498 108 300

4. ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԸ

12. Ծախսային շրջանակը արտացոլում է բազմամակարդակ ֆինանսավորման ճարտարապետություն, որն ընդգրկում է ազգային, միջազգային, հանրային և մասնավոր աղբյուրներ: Միջոցառումների իրականացման ծախսերի գնահատականների հիման վրա պահանջվող ռեսուրսների ներգրավման համար առանցքային նշանակություն ունեն հետևյալ գործիքներն ու աղբյուրները.

1) **ՀՀ պետական բյուջե** – ապահովում է ֆինանսական ռեսուրսներ ենթակառուցվածքային ներդրումների համաֆինանսավորման համար, հատկապես արտանետումների մեղմման, հարմարվողականության և կլիմայական կայունության ամրապնդման ոլորտներում:

2) **Համայնքային բյուջեներ** (օրինակ՝ Երևանի քաղաքապետարան) – նպաստում են տեղական մակարդակում ենթակառուցվածքային նախագծերի ֆինանսավորմանը և համաֆինանսավորմանը, մասնավորապես կլիմայական մեղմման, հարմարվողականության և արտանետումների կրճատման ուղղություններով:

3) **Բազմակողմ կազմակերպություններ** – ներառում են ինչպես զարգացման բանկեր, այնպես էլ նպատակային կլիմայական հիմնադրամներ, որոնք ակտիվորեն աջակցում են Հայաստանի կլիմայական օրակարգի իրականացմանը: Հիմնադրամները տրամադրում են տեխնիկական աջակցություն, կարողությունների զարգացման

հնարավորություններ և դրամաշնորհային ֆինանսավորում՝ զարգացման ծրագրերի, քաղաքականությունների մշակման և ինստիտուցիոնալ ամրապնդման նպատակով:

4) **Երկկողմ կազմակերպություններ** – ֆինանսավորում են ինչպես ֆինանսական հաստատությունների, այնպես էլ տեխնիկական համագործակցության գործակալությունների միջոցով:

5) **Ածխածնի շուկայի մասնակցություն** – մասնավորապես Փարիզյան համաձայնագրի 6-րդ հոդվածի ներքո մեխանիզմներ, որոնք կիրառվում են միջազգային մեղմման ջանքերի համար ռեսուրսների ներգրավման և արտանետումների կրճատումների արդյունքների առևտրայնացման նպատակով՝ երկկողմ համաձայնագրերի և գլոբալ ածխածնային շուկաներին մասնակցության միջոցով:

6) **Մասնավոր հատվածի ներգրավվածություն** – առավել ընդգծված է մեղմման ոլորտում: Այն իրականացվում է կապիտալ ներդրումների, հանրային-մասնավոր գործընկերությունների, ինչպես նաև էներգետիկ ընկերությունների ուղղակի ներդրումների միջոցով:

7) **Համակցված ֆինանսավորման մոտեցումներ** – կիրառվում են մի շարք միջոցառումների դեպքում, հատկապես՝ զբոսաշրջության, քաղաքային հարմարվողականության և վերականգնվող էներգետիկայի ոլորտներում: Այս մոտեցման դեպքում պետական սուբսիդիաները, վենչուրային կապիտալը և միջազգային դրամաշնորհները համակցվում են՝ ներդրումային ռիսկերի նվազեցման և մասնավոր ներդրումների խթանման նպատակով:

8) **Նորարարական կանաչ ֆինանսական գործիքներ** – ներառում են կանաչ պարտատոմսերը, կլիմայական ապահովագրական մեխանիզմները, շրջանառու ֆոնդերը, ինչպես նաև արդյունքահեն ֆինանսավորումը: Նշված գործիքները կենսական նշանակություն ունեն մասնավոր ներդրումների ծավալների ընդլայնման և բարձր ազդեցությամբ միջոցառումների ֆինանսավորման մակարդակի բարձրացման համար, հատկապես քաղաքային հարմարվողականության և գյուղատնտեսության ոլորտներում:

9) **Պարտք-կլիմա փոխանակման մեխանիզմները**- մեխանիզմը հնարավորություն է ընձեռում ՀՀ պետական պարտքի մի մասը կրճատել՝ կլիմայական առաջնահերթությունների իրականացման համար կառավարության կողմից համարժեք միջոցների ներդրման պայմանով:

10) **Աղետների ռիսկերի ֆինանսավորում** – ունի ռազմավարական նշանակություն կլիմայական ռիսկերին դիմակայունության ամրապնդման գործում: Այս մոտեցումն ընդգրկում է տարբեր ֆինանսական գործիքների կիրառություն և համադրություն, այդ թվում՝ զարգացման միջազգային բանկերի պայմանական աղետային ֆինանսավորման գործիքը, ինչպես նաև ապահովագրական լուծումներ՝ փոխհատուցումային, պարամետրիկ և աղետային պարտատոմսերի ձևաչափերով: Բացի այդ, Հայաստանը կարող է առաջիկայում օգտվել ՄԱԿ-ի Կլիմայի փոփոխության շրջանակային կոնվենցիայի Կորուստի և վնասի հիմնադրամից, որը նախատեսում է տրամադրել դրամաշնորհներ և արտոնյալ վարկեր՝ ջրհեղեղներից և այլ աղետներից ռիսկերի կանխարգելման, ինչպես նաև վերականգնման և վերակառուցման աշխատանքների համար:

5. ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԵՎ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՐԻՔՆԵՐ

13. Պայմանական միջոցառումների, ինչպես նաև մի շարք ոչ պայմանական միջոցառումների արդյունավետ իրականացումը պահանջում է ոչ միայն ֆինանսական ռեսուրսների ապահովում, այլև տեխնիկական կարողությունների և ինստիտուցիոնալ պատրաստվածության ամրապնդում: Նման արդյունքը հնարավոր կլինի ապահովել միջազգային ստանդարտների ընդունման, գերատեսչությունների միջև արդյունավետ համակարգման, չափումների, հաշվետվողականության և հավաստագրման համակարգերի ներդրման, ինչպես նաև կլիմայական ֆինանսների ներգրավման և կարողությունների շարունակական զարգացման միջոցով:

14. ԱՍՀ 3.0-ը շեշտադրում է տեխնոլոգիական և ինստիտուցիոնալ կարիքները՝ միջոցառումների արդյունավետ իրականացումն ապահովելու նպատակով: Առաջնահերթություններ են հանդիսանում տվյալների կառավարման համակարգերի և նոր տեխնոլոգիաների ներդրումը՝ պիլոտային ծրագրերի, մասնագիտական վերապատրաստումների և ինստիտուցիոնալ համակարգման միջոցով: Միևնույն ժամանակ կարևոր է ամրապնդել ոլորտային պատասխանատվության մեխանիզմները և կլիմայական գործողությունները ներառել շահագրգիռ նախարարությունների ու տեղական ինքնակառավարման մարմինների ռազմավարական պլանավորման գործընթացներում:

15. Խաչաձև միջոցառումները, ներառյալ քաղաքային և ենթակառուցվածքային դիմակայունությունը, աղետների ռիսկի նվազեցումը և առողջապահական կայունությունը, պահանջում են գերատեսչությունների միջև արդյունավետ համակարգում, ինչպես նաև գործառնական պարտականությունների հստակ բաշխում:

16. Տեխնոլոգիական առաջնահերթությունները ներառում են ՉՀՀ համակարգի ստեղծումը՝ Թափանցիկության ընդլայնված շրջանակին համահունչ: Բացի այդ, անհրաժեշտ է ապահովել կլիմայական տվյալների կառավարման ինստիտուցիոնալացումը և բաց հասանելիության հարթակների ձևավորումը՝ թափանցիկության, վաղ նախազգուշացման և շահագրգիռ կողմերի արդյունավետ ներգրավման նպատակով:

17. Կարողությունների զարգացման կարիքները վերաբերում են կլիմայական նկատառումներով հանրային ֆինանսների կառավարման համակարգերի ամրապնդմանը, ներառյալ կլիմայական բյուջետավորման նշագրումը: Առաջնահերթություն է նաև տեղական ինքնակառավարման մարմինների կարողությունների բարձրացումը՝ հարմարվողականության պլանավորման, ծրագրերի իրականացման և կլիմայական ֆինանսների ներգրավման նպատակով:

18. Բացի այդ, պահանջվում են երկարաժամկետ ուսուցման ծրագրեր և ինստիտուցիոնալ գործընկերություններ ակադեմիական և հետազոտական կառույցների հետ՝ կլիմայական գիտելիքը և լավագույն փորձը ազգային համակարգերում ներդնելու և կայուն կարողությունների ձևավորման համար:

ՄԵՆՄԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ

Կարգավիճակ	Ոլորտներ	#	Միջոցառում	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ/ թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Մեկնարկային ցուցանիշ	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
Ոչ պայմանակա	Էներգետիկա	1	«Վերականգնվող էներգետիկայի և էներգաֆինայրոլոյթան 2022-2030 թվականների ազգային ծրագրի» երկրորդ փուլի (2026-2028 թվականներ) իրագործման ապահովող ծրագիր- ժամանակացույցին հավանություն տալու մասին» Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշման ընդունում	2026	ՏԿԵՆ	ՀԾԿՀ	Գործողությունների ծրագրի կազմում և հաստատում: Գործողությունների ծրագիրը ներառում է գենդերային զգայուն էներգիայի մատչելիության և հասանելիության ցուցանիշներ, այդ թվում՝ կանանց, երիտասարդների և խոցելի տնային տնտեսությունների մասնակցությունը խթանող միջոցառումներ էներգաարդյունավետության և վերականգնվող էներգիայի ծրագրերում Մոնիթորինգի պլանը թարմացվել է՝ սահմանված ցուցանիշների և հասանելիության չափանիշների հիման վրա արդյունքները հետևելու համար:	Իրագործումն ապահովող ծրագրի պաշտոնական հրապարակում և Կառավարության հաստատման որոշման ընդունում << կառավարության 2022 թվականի մարտի 24-ի N 398-Լ որոշում << կառավարության 2022 թվականի մարտի 24-ի N 398-Լ որոշման	<< կառավարության 2022 թվականի մարտի 24-ի N 398-Լ որոշում	Լրացուցիչ ռեսուրսներ չի պահանջում	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
		2	Կուտակիչ կայանների (հզորությունների) կառուցում	2026–2035	ՏԿԵՆ ՀԾԿՀ	Մասնավոր ներդրողներ	Էներգետիկ շուկայի կանոնակարգերի թարմացում՝ ապահովելու կուտակիչ կայանների մասնակցությունը շուկայում: Իրագործելիության ուսումնասիրությունների իրականացում և հաստատում: Միջազգային գործընկերների հետ ֆինանսավորման, կարողությունների և տեխնոլոգիաների փոխանցման հնարավորությունների քննարկում: 2032 թ.-ի դրությամբ Հայաստանում մինչև 150 ՄՎտ կուտակիչ հզորությամբ կայան/կայանների գործարկում:	ՀԾԿՀ	2024 թվականի դրությամբ 0 ՄՎտ դրվածքային հզորությամբ կուտակում	47 000 000 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
		3	Մեթանի փախուստային արտանետումների	2026–2031	«Գազպրոմ Արմենիա»	ՏԿԵՆ ՀԾԿՀ	ՀԾԿՀ 2023թ. փետրվարի 1-ի N:32-Ն որոշման 28-րդ կետի իրականացում. թույլատրելի բնական գազի կորուստների կրճատում մինչև	ՀԾԿՀ և «Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ	Բնական գազի ընդհանուր կորուստները	78 668 000 000	«Գազպրոմ Արմենիա» ՓԲԸ

Կարգավիճակ	Ոլորտներ	#	Միջոցառում	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ/ թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Մեկնարկային ցուցանիշ	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
			Նվազեցում՝ ՀՀ Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի (<ԾԿՀ) 2023թ. փետրվարի 1-ի N°32-Ն որոշման 28-րդ կետի իրականացման միջոցով		ՓԲԸ		≤ 5.07% (2020–2025), ≤ 3.9% (2025–2030) և ≤ 3.4% (2030թ. հետո):	հաշվետվություններ	2023թ. կազմել են 5.11%		
		4	Երևանի մետրոպոլիտենի Աջափնյակ վարչական շրջանում նոր կայարանի կառուցում	2026–2031	Երևանի քաղաքապետարան («Երևանի կառուցապատման ներդրումային ԾԻԳ» ՀՈԱԿ)	ՏԿԵՆ	Մետրոպոլիտենի Աջափնյակ կայարանի և մետրո կամուրջի կառուցում և շահագործման հանձնում: Քաղաքային վերգետնյա տրանսպորտի զերբեռնվածության նվազեցում՝ մինչև 10 % ուղևորահոսքի կրճատում: Կայարանի գործարկումից հետո մետրոպոլիտենի ուղևորահոսքի աճ տարեկան մոտ 30%-ով:	Ստորագրված ավարտական /շահագործման ակտ Երևանի քաղաքապետարանի տրանսպորտի / տոմսային համակարգի տվյալներ Փորձագիտական գնահատում Երևան քաղաքի ավագանու 2024 թվականի դեկտեմբերի 24-ի N 248-Ա որոշում	Մետրոյի գործող կայարաններ Մոտ 30,0 մլն ուղևորափոխադրումներ (2024 թ.)	97 823 910 000	Պետական բյուջե Երևան համայնքի բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
		5	Ընդլայնել վերականգնվող էներգիայի արտադրության մասնաբաժինը և խթանել վերականգնվող	2026–2030	Մասնավոր ներդրողներ	ՏԿԵՆ <ԾԿՀ	Թույլտվությունների տրամադրման, հողօգտագործման և էներգահամակարգին միացման խոչընդոտների մոնիթորինգ և հաղթահարում: Լիցենզավորված, ցանցին միացված արևային ֆոտովոլտային կայանների կառուցում՝	<ԾԿՀ գեկույցներ << կառավարության ն 2021 թվականի	2024 թվականին՝ 702 ՄՎտ	Լրացուցիչ ռեսուրսներ չի պահանջում	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ

Կարգավիճակ	Ոլորտներ	#	Միջոցառում	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ/ թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Մեկնարկային ցուցանիշ	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
			Էներգետիկայի լայնածավալ ներդրումները՝ կարևորելով արևային ֆոտովոլտային հզորությունների զարգացումը				հասնելով 1,200 ՄՎտ հզորության: Մինչև 2030 թվականը արևային ֆոտովոլտային զարգացման միջոցով ստեղծված աշխատատեղերի և տեխնիկական վերապատրաստման հնարավորությունների առնվազն 30%-ն հասանելիության ապահովում կանանց և երիտասարդների համար, իսկ 2035 թվականին՝ 40%:	հունվարի 14-ի N 48-Լ որոշում			
		6	Էներգաարդյունավետության վերանորոգումներ և նոր շենքերի կառուցում՝ նպատակաուղղված նորարարական շինարարական համակարգերի ներդրմանը՝ հանրային, բնակելի և առողջապահական շենքերում Էներգիայի սպառումը նվազեցնելու նպատակով	2026–2035	ՏԿԵՆ ՔԿ ՆԳՆ Երևանի քաղաքապետարան Մասնավոր առողջապահական հիմնարկներ	ԿԳՄՍՆ ՏԻՄ-եր	Շինությունների սեյսմիկ և Էներգաարդյունավետության արագ գնահատում FEMA P-154 ընթացակարգերին համապատասխան: RVS միավորների կենտրոնացված տվյալների բազայի մշակում և հաստատում՝ ներառելով հետագա մանրամասն գնահատումների մեխանիզմներ: 1,100 հանրային շենքի, 400 բազմաբնակարան շենքի (ուղղված կանանց կողմից գլխավորվող կամ խոցելի տնային տնտեսություններին՝ 30% մինչև 2030 թվականը, 60% մինչև 2035 թվականը) և 50 առողջապահական հաստատության կառուցում կամ վերակառուցում: Սեռով առանձնացված, հասանելի WASH (ջուր, սանիտարիա և հիգիենա) հարմարությունների ապահովում վերանորոգված դպրոցների և կլինիկաների 80%-ում՝ մինչև 2030 թվականը, 100%-ում մինչև 2035 թվականը: Ֆինանսական հաստատությունների, ՏԻՄ-երի և բազմաբնակարան շենքերի կառավարման մարմինների հետ՝ բազմաբնակարան շենքերում Էներգիայի սպառման նվազեցման համար համաֆինանսավորման մեխանիզմների մշակում և հաստատում: Տրվել են Էներգետիկ վկայականներ:	Էներգաարդյունավետության բնութագրի վկայականներ << պետական բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունը << կառավարության 2022 թվականի մարտի 24-ի N 398-Լ որոշում << վարչապետի 2019 թ. հունիսի 1-ի N 666-Լ որոշման 3 հոկտեմբերի 2024 թվականի N 1581-Ն որոշում	300 դպրոց 500 մանկապարտեզ 159 բազմաբնակարան շենք	120 288 800 000	Պետական բյուջե Համայնքային բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ

Կարգավիճակ	Ոլորտներ	#	Միջոցառում	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ/ թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Մեկնարկային ցուցանիշ	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
							Հանրային միջոցներով ֆինանսավորվող բոլոր շինարարական և վերանորոգման նախագծերում նվազագույն էներգաարդյունավետության չափանիշների համապատասխանության ապահովում:				
		7	Երևանի քաղաքային տրանսպորտի ցանցի համալրում նոր էլեկտրական ավտոբուսներով	2026–2030	Երևանի քաղաքապետարան («Երևանի կառուցապատման ներդրումային ԾԻԳ» ՀՈԱԿ)	ՏԿԵՆ	250 նոր էլեկտրական 18 մետրանոց ավտոբուսի գնում և ներմուծում Լիցքավորման բավարար հզորությամբ էլեկտրատրանսպորտի 2 դեպոնների վերակառուցում և շահագործում: Էլեկտրական ավտոբուսների շահագործման, մարտկոցի անվտանգության և էներգաարդյունավետ վարելու տեխնիկայի վերաբերյալ վարորդների և սպասարկող անձնակազմի վերապատրաստում:	Երևանի քաղաքապետարան << կառավարության ն 2022 թվականի մարտի 24-ի N 398-Լ որոշում Երևան քաղաքի ավագանու 2024 թվականի դեկտեմբերի 24-ի N 248-Ա որոշում	2024 թվականին՝ 0 էլեկտրական ավտոբուս 2025 թվականին՝ դեպոնների հնամաշ ենթակառուցվածք	98 711 804 000	ԱԶԲ, Կանաչ կլիմայական հիմնադրամ Պետական բյուջե Համայնքային բյուջե
		8	Էլեկտրական շարժիչով տրանսպորտային միջոցների ներմուծում և շահագործում	2026–2035	Մասնավոր գնորդներ	ՊԵԿ Երևանի քաղաքապետարան	Էլեկտրական տրանսպորտային միջոցների ներմուծման, և շահագործման համար մաքսային և կայանելու արտոնությունների երկարաձգում և ընդլայնում՝ խթանելու համար մինչև 2035 թվականը 172,000 էլեկտրական մեքենայի ներմուծումը և շահագործումը:	ՊԵԿ տվյալների բազա << կառավարության ն 2023 թվականի դեկտեմբերի 28-ի N 2318-Լ որոշման	2025 թվականին՝ 11200 էլեկտրական մեքենա	Լրացուցիչ ռեսուրսներ չի պահանջում	
		9	Ոռոգման համակարգի բարելավում	2026–2035	ԷՆ ՏԿԵՆ ԶՕ-եր	ՇՄՆ	Ինտեգրված ջրային ռեսուրսների կառավարման իրավական շրջանակի վերաբերյալ ուսումնասիրությունների և առաջարկությունների մշակում: Ոռոգման համակարգի կառավարման մեջ հանրային-մասնավոր համագործակցության մոդելների իրագործելիության և	Համաշխարհային բանկի և Ֆրանսիական զարգացման գործակալության (Afd) ծրագրերի իրականացման	Զրի կորուստները կազմում են մոտ 50% մանրածախ և 20% մեծածախ մատակարարման ոլորտում (ըստ ՀԾԿ ցուցանիշների)	86 394 000 000	Պետական բյուջե Համայնքային բյուջե, Համաշխարհային բանկ

Կարգավիճակ	Ոլորտներ	#	Միջոցառում	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ/ թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Մեկնարկային ցուցանիշ	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
							կիրառելիության ուսումնասիրության մշակում Պետական սեփականություն հանդիսացող ոռոգման համակարգերի տեխնիկական հետազոտության, քարտեզագրման և ֆինանսական գնահատումների իրականացում Ներդրումների առաջնահերթության մեթոդաբանության մշակում 50,000 հա հողատարածքի արդիականացված և էներգաարդյունավետ ենթակառուցվածքներով ոռոգում: ՋՕ-երի կարգավորող խորհրդի արդյունավետության և կարողությունների գնահատում և աշխատակիցները վերապատրաստում: ՋՕ ղեկավար պաշտոնների 30%-ի՝ կանանց կողմից զբաղեցման խրախուսում:	մոնիթորինգի հաշվետվություններ <ԾԿ<-ի հաշվետվություններ ԷՆ << կառավարության 2023 թվականի դեկտեմբերի 28-ի N 2318-Լ որոշում			Ֆրանսիական զարգացման գործակալություն
	ԱՊՍՕ	10	Ցեմենտի արտադրության ոլորտում սարքավորումների արդիականացում և տեխնոլոգիական գործընթացների կատարելագործում՝ լավագույն հասանելի տեխնոլոգիաների, ինչպես նաև մթնոլորտ արտանետումների հսկողության համար դիտանցման համակարգի ներդրմամբ	2026-2035	Մասնավոր ցեմենտի արտադրությամբ զբաղվող ընկերություններ:	ԷՆ ՔԿ ՏԿԵՆ	Աղտոտման բարձր պոտենցիալ ունեցող աղբյուրների համար - արտանետումների հսկողության դիտանցման համակարգի ստեղծում - համալիր թույլտվությունների համակարգի ստեղծում և մեխանիզմների մշակում: Ցեմենտի արտադրության կազմակերպություններում սարքավորումների արդիականացում և անցում կայուն գործելակերպերին: Տեխնոլոգիաների փոխանցումը հնարավոր դարձնելու և խթանելու համար շինարարական նորմերի ու ստանդարտների վերանայում:	Ընկերությունների ստուգումներ Իրագործելիության ուսումնասիրությունները հրապարակված և հաստատված են ՔԿ-ի կողմից << կառավարության 2023 թվականի դեկտեմբերի 28-ի N 2318-Լ որոշում	0 արտադրող	24 166 100 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	Գյուղա	11	Բարձրարժեք	2026-	ԷՆ	Մասնա	Ծրագրի իրականացում երկու փուլով՝	Պետական	2395 բարձրարժեք	1 364 708 340	Պետական

Կարգավիճակ	Ոլորտներ	#	Միջոցառում	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ/ թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Մեկնարկային ցուցանիշ	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
	տնտեսություն		ցեղերի բարձր մթերատվողականությամբ ցեղատեսակների խոշոր եղջերավոր կենդանիների (հԵԿ) ներմուծում	2035		վոր ֆերմերային տնտեսություններ	- I փուլ (2026–2029)՝ 3940 գլուխ (<< կառավարության 2024 թվականի օգոստոսի 22-ի N 1392-Լ որոշում) - II փուլ (2030–2035)՝ նախատեսվում է որպես շարունակական 8,000 բարձրարժեք հԵԿ ցեղատեսակի ներմուծում: Մայրական կազմի անասնազվյալաքանակը մինչև 2030թ. աճ 2.5–3.0%-ով: Ժամանակակից և ինտենսիվ անասնաբուժական գործելակերպերի ներդրում, ֆերմերների վերապատրաստում: Ներմուծված հԵԿ վերաբերյալ թվային ռեգիստրի գործարկում:	աջակցության ծրագրի մոնիթորինգի հաշվետվություններ << կառավարության 2024 թվականի օգոստոսի 22-ի N 1392-Լ որոշում	ցեղատեսակ՝ 2024 թվականի դրությամբ 0 արտադրող	I փուլ (2026–2029) II փուլ (2030–2035) Կախված տեխնիկական գնահատումից Մասնավոր ներդրումներ	բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
		12	խելացի անասնագոմերում գոմաղբի կառավարման համակարգի կատարելագործում:	2026–2035	ԷՆ	Մասնավոր ֆերմերային տնտեսություններ	100 խելացի անասնագոմերում գոմաղբի կառավարում: Կենդանիների հիվանդացության մակարդակի նվազում 30%-ով: Վերապատրաստման մոդուլներում կանանց աշխատանքային առողջության և անվտանգության նկատառումների ներառում. փորձնական խելացի ֆերմերային տնտեսությունների առնվազն 30%-ի կանանց կամ երիտասարդների կողմից կառավարում:	Պետական աջակցության ծրագրի մոնիթորինգի հաշվետվություններ << կառավարության 2025 թվականի ապրիլի 10-ի N 419 - Լ որոշման	0 խելացի անասնագոմեր զինված գոմաղբի կառավարման համակարգերով 2024 թվականի դրությամբ	1 163 300 000 I փուլ (2025–2028) II փուլ (2029–2035) Կախված տեխնիկական գնահատումից	Պետական բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
		13	Կովերի արհեստական սերմնավորման իրականացում մթերատվության բարձրացման նպատակով	2026–2035	ԷՆ	<ԱԱՀ (համաձայնությամբ)	«Գյուղատնտեսական ծառայություններ 100,000 կովերի արհեստականորեն սերմնավորում: Սերմնավորված կովերի ռեգիստրի ստեղծում: Թիրախային տարածաշրջաններում սերմնավորված կովերի մասնաբաժնի՝ մինչև 2030թ. անասնազվյալաքանակի 35%-ի իսկ մինչև 2035թ.՝ 50%-ի հասցում:	Պետական աջակցությամբ ծրագրի մոնիթորինգի հաշվետվություններ << կառավարության 2024 թվականի	0 պետական աջակցությամբ արհեստական սերմնավորված կով 2024 թվականի դրությամբ	294 800 000 I փուլ (2025–2026) II փուլ (2027–2035) Կախված տեխնիկական գնահատումից	Պետական բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ

Կարգավիճակ	Ոլորտներ	#	Միջոցառում	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ/ թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Մեկնարկային ցուցանիշ	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
						րի կենտրոն» ՊՈԱԿ		օգոստոսի 22-ի N 1392-Լ որոշման			
		14	Օրգանական պարարտանյութերի օգտագործման ընդլայնում	2026–2035	ԷՆ	Մասնավոր արտադրողներ	Մոնիթորինգային հնարավորությունների ավելացում: Գյուղացիական տնտեսությունների և սպառողների իրազեկվածության բարձրացում օրգանական արտադրության և արտադրանքի վերաբերյալ: Ներառական ֆինանսավորման մեխանիզմների ստեղծում, կանանց և երիտասարդների կոոպերատիվների համար դրանց հասանելիության ապահովում: <այլակյան օրգանական արտադրանքի ճանաչելիության մեծացում: Ընդհանուր սպառման մեջ օրգանական պարարտանյութերի մասնաբաժնի հասցնում 10%-ի: Առնվազն երկու տեղական օրգանական պարարտանյութեր արտադրող ընկերության աջակցություն: Օրգանական պարարտանյութերի արդյունավետ կիրառման և հողերի կայուն օգտագործման մեթոդների վերաբերյալ վերապատրաստումների կազմակերպում:	Պետական աջակցության ծրագրի մոնիթորինգի հաշվետվություններ	Տվյալը բացակայում է	527 400 000 I փուլ (2025–2026) 1 000 000 000 II փուլ (2027–2035)	Պետական բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
		15	Խոզանների, գյուղատնտեսական հանդակներում և բուսածածկույթի այրման արգելք	2026–2035	ԷՆ	ՇՄՆ ՆԳՆ ՏԻՄ ԲԸՏՄ	Մինչև 2035թ. այրումից առաջացող արտանետումների կրճատում 100%-ով: Բուսական մնացորդների բաց դաշտում այրման ազգային իրավական արգելքի ընդունում: Բուսական մնացորդների այլընտրանքային օգտագործման ծրագրերի մշակում:	ԲԸՏՄ ստուգումների արձանագրություններ Օրենքի պաշտոնական հրապարակում և Կառավարության	CO ₂ 0.131 Gg; CH ₄ 0.003 Gg; N ₂ O 0.121 Gg 2019 թվականի դրությամբ	Լրացուցիչ ռեսուրսներ չի պահանջվում	

Կարգավիճակ	Ոլորտներ	#	Միջոցառում	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ/ թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Մեկնարկային ցուցանիշ	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
	Թափոններ	16	«Արտադրողի ընդլայնված պատասխանատվության մասին» օրենքի ընդունում	2026-2027	ՇՄՆ ՏԿԵՆ ՖՆ ՊԵԿ	ԷՆ ՀԱՀ (համաձայնությամբ)	«Արտադրողի ընդլայնված պատասխանատվության մասին» օրենքի ընդունում: Արտադրողի ընդլայնված պատասխանատվության շրջանակներում կառավարվող ԱԸՊ ապրանքների ցանկի սահմանում: Հատուկ թափոնների վերամշակման ազգային թիրախների հաստատում:	հաստատման որոշման ընդունում: << օրենքը «Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին»			
		17	<<ում թափոնների կառավարման համակարգի ներդրում և սանիտարական աղբավայրերի կառուցում:	2026–2035	ՏԿԵՆ	ՇՄՆ ՏԻՄ-եր Մարզպետների աշխատակազմեր	8 մարզերում կոշտ կենցաղային թափոնների ինտեգրված կառավարման համակարգի մշակում: 4 սանիտարական աղբավայրի կառուցում:	Օրենքի պաշտոնական հրապարակում և օրենքից բխող ենթաօրենսդրական ակտերի ընդունում: << վարչապետի 2019 թ. հունիսի 1-ի N 666-Լ որոշման	Օրենքի նախագիծը մշակման փուլում է	Լրացուցիչ ռեսուրսներ չի պահանջվում	
		18	Հրազդանի սանիտարական աղբավայրի կառուցման և շահագործման	2026	ՏԿԵՆ		Հրազդան քաղաքի մոտ Կոտայքի և Գեղարքունիքի մարզերի թափոնների ընդունման համար գազի հավաքման համակարգով ԵՄ չափանիշներին համապատասխան սանիտարական	Ստորագրված շինարարության ավարտական ակտեր << կառավարության 2025 թվականի փետրվարի 13-ի N 143-Լ որոշման	Մարզերում չկառավարվող աղբավայրեր	34 641 000 000 Նախնական	Պետական բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ

Կարգավիճակ	Ոլորտներ	#	Միջոցառում	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ/ թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Մեկնարկային ցուցանիշ	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
			իրականացում				աղբավայրի կառուցում և շահագործում:	<< կառավարության ն 2025 թվականի փետրվարի 13-ի N 143-Լ որոշման			Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
		19	Երևանում գործող աղբավայրերի փակում և նոր սանիտարական աղբավայրի կառուցում	2026-2029	Երևանի քաղաքապետարան («Երևանի կառուցապատման ներդրում ային ԾԻԳ» ՀՈԱԿ)	ՏԿԵՆ	ԵՄ պահանջներին համապատասխան սանիտարական աղբավայրի կառուցում և շահագործում՝ մեթանի հավաքման և պաշտպանիչ շերտերի համակարգերով:	Ստորագրված ավարտական / շահագործման ակտեր Երևան քաղաքի ավագանու 2024 թվականի դեկտեմբերի 24-ի N 248-Ա որոշում	Նուբարաշենի և Աջափնյակի ոչ սանիտարական աղբավայրերը շարունակում են գործել	12 000 000 000 (նախնական)	ՎՋԵԲ, ԱՋԲ, ՀԲ Պետական բյուջե Երևանի քաղաքապետարան
		20	Անտառավերական գնման և անտառապատման աշխատանքների իրականացում	2026-2035	ՇՄՆ	ՏԻՄ-եր	Մինչև 2035թ. 25,000 հա տարածքի կայուն անտառավերական գնման և անտառապատման աշխատանքների իրականացում: Պեզրադացված հողերի ազգային ցուցակագրման ու քարտեզագրման ավարտում: Անտառավերական գնման և անտառապատման փուլային թիրախներով ծրագրի մշակում և ՀԿ-ների հետ երկխոսության և ջանքերի մեկտեղման հարթակի ստեղծում: Առնվազն 4 տարի հետագա խնամքի և մոնիթորինգային աշխատանքների իրականացում:	ՇՄՆ << կենսաբանական և բազմազանության պահպանության ն 2026-2030 թվականների ազգային նպատակների և գործողությունների ծրագիրը հաստատելու մասին» Կառավարության ն որոշում	2024 թվականի դրությամբ անտառածածկ տարածքները կազմում են 333.84 հազար հեկտար:	122 150 000 000	Պետական բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
21	Գյուղատնտեսական նշանակության հողերի	2028-2035	ԷՆ ՇՄՆ	ՏԿԵՆ «Մեխոր իացիա»	4000 հա դեզրադացված գյուղատնտեսական նշանակության հողերի վերականգնում:	ՇՄՆ <<	Տվյալները բացակայում են	1 481 500 000	Պետական բյուջե		

Կարգավիճակ	Ոլորտներ	#	Միջոցառում	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ/ թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Մեկնարկային ցուցանիշ	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
			դեգրադացիայի դեմ պայքար			ՓԲԸ»	350 ֆերմերների վերապատրաստում:	Կենսաբանական բազմազանության պահպանության 2026-2030 թվականների ազգային նպատակների և գործողությունների ծրագիրը հաստատելու մասին» Կառավարության որոշում << Կառավարության 2021 թվականի մայիսի 6-ի N 725-Լ որոշում			Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
		22	Դեգրադացված անտառային տարածքների առնվազն 20%-ի կայուն կառավարում և վերականգնում	2026-2035	ՇՄՆ	ՏԻՄ-եր	67,600 հա անտառային տարածքների վերականգնում և կայուն կառավարում:	ՇՄՆ << Կենսաբանական բազմազանության պահպանության 2026-2030 թվականների ազգային նպատակների և գործողությունների ծրագիրը հաստատելու մասին» Կառավարության	Կայուն գործելակերպերի իրականացում՝ 0 հա անտառային տարածքներում	14 872 000 000	Պետական բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ

Կարգավիճակ	Ոլորտներ	#	Միջոցառում	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ/ թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Մեկնարկային ցուցանիշ	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
								ն որոշում			
Պայմանական	Էներգետիկա	23	Տարածաշրջանային էներգետիկ շուկաների հետ կապակցվածության հնարավորությունների ուսումնասիրություն. էներգետիկ կապակցվածության գործողությունների ծրագրի մշակում	2026–2028	ՏԿԵՆ	ՀԷՑ ԲԷՑ ՀԾԿԿ	Էներգետիկ կապակցվածության գործողությունների ծրագրի մշակում և ինտեգրում ոլորտային պլանավորման մեջ:	Ծրագրի պաշտոնական հրապարակում և Կառավարության և հաստատման որոշման ընդունում	Վրաստանի և Իրանի հետ սահմանափակ համագործակցություն	70 000 000	Իրականացվում է միայն միջազգային աջակցության դեպքում (ֆինանսական, տեխնիկական, կարողություններ)
		24	Արևային ֆոտովոլտային կայանների տեղադրում՝ բավարար պահեստավորման հզորությամբ	2026–2035	Մասնավոր ներդրողներ	ՏԿԵՆ ՀԷՑ ԲԷՑ ՀԾԿԿ	2035 թ.-ին ընդհանուր 1,375 ՄՎտ վերականգնվող (արևային) դրվածքային հզորության ապահովում:	ՀԾԿԿ	2024 թվականին՝ 702 ՄՎտ	Լրացուցիչ ռեսուրսներ չի պահանջվում	
		25	Ավելացնել հիդրոէներգիայի արտադրությունը և կառուցել կուտակիչ կայան	2026–2035	ՏԿԵՆ ՀԾԿԿ	Մասնավոր ներդրողներ	Էներգետիկ շուկայի կանոնակարգերի թարմացում՝ շուկայում կուտակիչ կայանների մասնակցությունը ապահովելու համար: Էներգետիկ ցանցի ենթակառուցվածքային հզորությունների թարմացում՝ կուտակիչների միացման համար: Մինչև 100 ՄՎտ կուտակիչ հզորությամբ կայանի/կայանների գործարկում:	ՀԾԿԿ	2024 թվականի դրությամբ 0 ՄՎտ դրվածքային հզորությամբ կուտակում	234 542 500 000	
		26	Հողմային էներգիայի զարգացումը Հայաստանում	2032–2035	ՏԿԵՆ ՀԾԿԿ	Մասնավոր ներդրողներ	Քամու ռեսուրսների քարտեզագրման և իրագործելիության ուսումնասիրությունների իրականացում: Առաջնահերթ տարածաշրջաններում էլեկտրական ցանցի ամրապնդման և արդիականացման ծրագրերի իրականացում: 2035 թ.-ի դրությամբ 200 ՄՎտ դրվածքային հզորությամբ փոքր և համակարգային նշանակության հողմային կայանների	ՀԾԿԿ	≈ 3.2 ՄՎտ 2024 թվականին	88 725 600 000	

Կարգավիճակ	Ոլորտներ	#	Միջոցառում	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ/ թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Մեկնարկային ցուցանիշ	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
	ԱՊԱՕ	27	Հասնել հիդրոֆտորածխածինների (<ՖԱ) ներմուծման կրճատմանը բազային մակարդակից 10%	2026-2029	ՇՄՆ	Պետական եկամուտների կոմիտե	ստեղծում՝ դրանցից առաքվող էլեկտրաէներգիայի սակագների մրցակցային լինելու դեպքում: ՀՖԱ սպառման հասցնում բազային մակարդակի 90%-ի:	Հիմնական կատարողականի ցուցիչների մոնիթորինգ	475,254 CO ₂ տոննա/տարի	14 486 600 000	
		28	Սպասարկման ոլորտի ստեղծման և օդորակման համակարգերի առնվազն 50%-ը փոխարինել ցածր Գլոբալ տաքացման ներուժ ունեցող այլընտրանքներով	2026-2029	ՇՄՆ	Արդյունաբերական ասոցիացիաներ	Սպասարկման ոլորտում ցածր գլոբալ տաքացման ներուժ ունեցող ստեղծման և օդորակման համակարգերի մասնաբաժնի հասցնում 50%-ի:	Հիմնական կատարողականի ցուցիչների մոնիթորինգ	0	14 794 000 000	
		29	Երկու նոր այլընտրանքային ստեղծման համակարգերի ներկայացում՝ առևտրային և արդյունաբերական կիրառական նպատակներով	2026-2029	ՇՄՆ; ԷՆ; Պետական եկամուտների կոմիտե	Ներմուծողներ; Արդյունաբերություն	Ցածր գլոբալ տաքացման ներուժ ունեցող ստեղծող նյութերի տեխնիկական ստանդարտների և անվտանգության ուղեցույցների ընդունում մինչև 2027 թ.: Ստեղծող սարքավորումների պարտադիր վկայագրման համակարգի ներդրում: Այլընտրանքների վերաբերյալ 3 փորձնական նախագծի իրականացում: Մինչև 2029 թ. արդյունաբերության մեջ առնվազն 2 այլընտրանքային ստեղծող նյութի կիրառում:	ՀՀ Պետական եկամուտների կոմիտեի մաքսային ծառայություն	0	12 181 000 000	
	Գյուղատնտեսություն	30	Բարձրարժեք խեչ ցեղատեսակների ինտենսիվ ներմուծում	2026-2035	ԷՆ Մասնավոր ֆերմերային տնտեսություններ	ՀԱԱՀ (համաձայնությամբ)	50,000 բարձրարժեք խեչ ցեղատեսակի ներմուծում:	ՊԵԿ	2395 բարձրարժեք ցեղատեսակ՝ 2024թվականի դրությամբ	65 208 900 000	

Կարգավիճակ	Ոլորտներ	#	Միջոցառում	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ/ թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Մեկնարկային ցուցանիշ	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
		31	Կենսագազի արտադրության հիմնում Հայաստանում	2026-2035	ԷՆ ՏԿԵՆ Մասնավոր ֆերմերային տնտեսություններ	ՇՄՆ	Կենսագազային կայանների և կենսագազի օգտագործման որակի ստանդարտների հաստատում: Գոմաղբի և թափոնների ինտեգրված կառավարման կանոնակարգերի ընդունում: 40 անասնագոմերի համար կենսագազային կայանների կառուցում և շահագործում:	ԷՆ	Գործող երեք կենսագազի արտադրական կայաններ	4 880 100 000	
		32	Գոմաղբի կառավարման բարելավված գործելակերպեր	2026-2035	ԷՆ Մասնավոր ֆերմերային տնտեսություններ	ՇՄՆ	Գոմաղբի կառավարման հասցեագրում գյուղատնտեսական աջակցության ծրագրերում: Գոմաղբի կառավարման մինչև 20 կահավորված հավաքման կետի գործարկում, որոնք կվերամշակեն գոմաղբի 25%-ը: Ֆերմերների վերապատրաստում գոմաղբի կառավարման վերաբերյալ:	ԷՆ	Տվյալները հասանելի չեն	5 610 200 000	
	Թափոններ	33	Կեղտաջրերի մաքրման կայաններից կենսագազի հավաքում և օգտագործում	2026-2035	ՇՄՆ	«Վեոլիա Ջուր»	Կեղտաջրերի մաքրման կայանների համար տիղմից կենսագազի ստացման իրագործելիության ուսումնասիրությունների իրականացում: Կեղտաջրերի մաքրման կայանների արդիականացում: Կեղտաջրերի 25% համար տիղմից կենսագազի ստացման համակարգերի ներդնում:	ՀԾԿՀ	0	2 920 400 000	
	ՀՕՀՕՓ ԱՏ	34	Անտառավերականգնման և անտառապատման աշխատանքների իրականացում	2026-2035	ՇՄՆ	ՀԿ-ներ	Մինչև 2035թ. 50,000 հա տարածքի կայուն անտառավերականգնման և անտառապատման աշխատանքների իրականացում:	ՇՄՆ	2024 թ դրությամբ անտառածածկ տարածքները կազմում են 333.84 հազար հեկտար:	244 300 000 000	
		35	Դեգրադացված անտառային տարածքների առնվազն 40%-ի կայուն կառավարում և	2026-2035	ՇՄՆ	ՏԻՄ-եր	Դեգրադացված անտառային տարածքների 40%-ի վերականգնում և կայուն կառավարում:	ՇՄՆ	Կայուն գործելակերպերի իրականացում՝ 0 հա անտառային տարածքներում	22 363 440 000	

ՀԱՐՄԱՐՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ (ՆԵՐԱՌՅԱԼ՝ ՎՆԱՍՆԵՐԻ ԵՎ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ)

ՈԼՈՐՏ	#	Միջոցառումներ	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ / թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Ծախսերի գնահատական (ՀՀ դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
Կառավարում, ներդրումներ և աղետների դիմակայություն	1	Կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության ազգային գործողությունների ծրագիրը և 2026-2030 թվականների միջոցառումների ցանկի մշակում և հաստատում	2026	ՇՄՆ	ՆԳՆ ԱՆ ԷՆ ՏԿԵՆ ԿԳՄՍՆ	Ազգային և ոլորտային հարմարվողականության առաջնահերթությունների, միջոցառումների և ֆինանսավորման կարիքների նույնականացում: Հարմարվողականության զլորալ նպատակների (GGA) հետ ծրագրի ներդաշնակեցման ապահովում: ԳՀՍՆ չափանիշների ինտեգրում, ներառյալ՝ - գենդերային, տարիքային և հաշմանդամության նկատմամբ զգայուն նպատակները - սոցիալական պաշտպանությունն ու տեղական մասնակցությունը ապահովող մեխանիզմները:	Հաստատող Կառավարության որոշման հրապարակում և հաստատում	88 300 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	2	Մշակել և իրականացնել մարզային և համայնքային հարմարվողականության ծրագրեր	2026-2030	ՇՄՆ	Մարզպետների աշխատակազմեր Համայնքապետարաններ Երևանի քաղաքապետարան Գյումրու քաղաքապետարան	Մնացյալ 7 մարզերի և խոշոր քաղաքների համար հարմարվողականության ծրագրերի մշակում, որոնց 40%-ը ներառում են ԳՀՍՆ բաղադրիչներ: Քննարկումների ընթացքում առնվազն 40% կանանց ներկայացվածության ապահովում, և երիտասարդների, տեղահանված անձանց ու հաշմանդամություն ունեցող անձանց ներառում տեղական հարմարվողականության կոմիտեներում:	Ավագանու որոշումներ	201 700 500	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	3	Պաշտոնյաների, ոլորտային փորձագետների և տեղական մարմինների կարողությունների զարգացում՝ կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության	2026-2035	ՇՄՆ	ՆԳՆ ԱՆ ԷՆ ՏԿԵՆ ԿԳՄՍՆ Կանանց Հարցերով Խորհուրդ	Վերապատրաստման կարիքների գնահատման արդյունքների հիման վրա ուսումնական նյութերի մշակում: Տարեկան 30 անձի վերապատրաստում՝ կլիմայի փոփոխության	Վերապատրաստումների կատարման մասին հաշվետվություններ	5 800 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ

ՈԼՈՐՏ	#	Միջոցառումներ	Ժամանակացույց	Պատասխանող կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ / թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
		պլանավորման, կլիմայական ռիսկերի և խոցելիության գնահատման և ոլորտային քաղաքականությունների մեջ ինտեգրման ուղղությամբ			Այլ	հարմարվողականության պլանավորման, խոցելիության գնահատման և ոլորտային որոշումների կայացման գործընթացներում ինտեգրման ուղղությամբ:			
	4	Կլիմայի փոփոխության առնչվող ծախսերի նշագրման և մոնիթորինգի մեխանիզմների մշակում և իրականացում	2027	ՇՄՆ	Բոլոր նախարարությունները	Կլիմայի փոփոխության առնչվող բյուջետային նշագրման և հաշվետվության շրջանակային փաստաթղթերի մշակում, որոնք ներառում են գենդերային պատասխանատու բյուջետավորում և սոցիալական ներառման նշագրում, ինչպես նաև գենդերային մարկերներ (GM ≥1)՝ որպես շրջանակի ենթաբաղադրիչ: Իրականացնող մարմինների վերապատրաստում: Ծախսերի հաշվետվողականության թափանցիկության ապահովում:	Հաստատված ուղեցույց և մեթոդաբանություն	38 400 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	5	Չափումների, հաշվետվայնության և հավաստագրման համակարգի գործարկում և կատարելագործում	2026-2032	ՇՄՆ	ԱՆ ՏԿԵՆ ԿԳՄՍՆ Կանանց Հարցերով Խորհուրդ ՖՆ	ԱՍՀ իրականացման գնահատման գործիքի մշակում: Թվային հարթակի գործարկում և կատարելագործում: Պետական կառավարման մարմինների վերապատրաստումներ: Սեռով և խոցելիությամբ տարանջատված ցուցանիշների ինտեգրում հաշվետվողականության մեջ (հարմարվողականության և մեղմման ցուցանիշների 60%-ը տարանջատված է ըստ սեռի/տարիքի/հաշմանդամության. ԳՀՄՆ ցուցանիշների 80%-ը ինտեգրված է ՄՀՎ-ում և ազգային վիճակագրության մեջ մինչև 2030 թվականը): Ներառականության ցուցանիշների,	ԱՍՀ իրականացման գնահատման գործիքը լիարժեք շահագործվում է, տվյալների մուտքագրումն իրականացվում է:	120 000 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ

ՈԼՈՐՏ	#	Միջոցառումներ	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ / թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
	6	ԱԱՀ 3.0 Ֆինանսավորման ռազմավարական փաստաթղթի մշակում և հաստատում	2026–2027	ՇՄՆ	ՏԿԵՆ, ՖՆ	հավաքագրվող տվյալների շրջանակի, հաշվետվության ձևանմուշի մշակում՝ ներառելով ԳՀՄՆ ցուցիչները: Ֆինանսավորման մեխանիզմների ու աղբյուրների նույնականացում, ներդրումային առաջնահերթությունների սահմանում:	Հաստատված փաստաթուղթ	30 000 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
Հողերի, անտառների և կենսաբազմազանության պահպանության կառավարում	7	Սերմերի պահոցների և մարզային տնկարանների/ տնկարկների (ներառյալ տնային տնկարանների/ տնկարկների) փորձնական ծրագիր	2026–2030	ԲԾԻԳ	ՇՄՆ ԷՆ	Տնկարանների/տնկարկների համար նախատեսված ենթակառուցվածքների իրագործելիության ուսումնասիրությունների ու տեխնիկական նախագծերի մշակում: Սերմերի հավաքման, պահեստավորման և բաշխման գործառնական կանոնակարգերի մշակում: 5 սերմերի պահոցների / տնկարանների կառուցում և գործարկում:	ԲԾԻԳ ծրագրի իրականացման հաշվետվություններ	965 700 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	8	Կլիմայական և կապակցված բնական վտանգների և ռիսկերի ԱՏՀ քարտեզների հավաքածուների (Ատլաս) կազմում	2026–2027	ՇՄՆ	ՏԻՄ-եր	Կլիմայական և կապակցված բնական վտանգների և ռիսկի գնահատում: Կլիմայական տվյալների միասնական հենքի ձևավորում և համապատասխանեցում Բաց Երկրատարածական Կոնսորցիումի ստնդարտներին և սկզբունքներին:	Տպագրված ատլասներ	120 000 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	9	Կլիմայային անտառների կառավարման պրակտիկաների ընդլայնում (հրդեհների կանխարգելում, վնասատուների դեմ պայքար, հարմարվող ծառատեսակների ներդրում) և համապատասխան տեխնոլոգիաների ու սարքավորումների ձեռքբերում	2026–2035	ՇՄՆ	ՆԳՆ	Անտառների կայուն կառավարման համար տեխնոլոգիական կարիքների գնահատում, որի ընթացքում կնույնականացվեն մեքենաների, վնասատուների դեմ պայքարի միջոցների և այլ տեխնոլոգիական կարիքները: Ժամանակակից տրակտորների ձեռքբերում, մասնագիտացված անտառտնտեսական տեխնիկա և հրդեհների կանխարգելման սարքավորումներ: Անտառների կայուն կառավարման	ՇՄՆ	3 074 000 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ

ՈԼՈՐՏ	#	Միջոցառումներ	Ժամանակացույց	Պատասխանող կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ / թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
						տեխնոլոգիաների փորձարկում և ներդրում (ներառյալ Արհեստական բանականության օգտագործմամբ), մոնիթորինգային սարքեր և վնասատուների հայտնաբերման համակարգեր: 2035 թվականին անտառների 30%-ի կառավարում կլիմայակայուն անտառային կառավարման մեթոդներով:			
	10	Տրամադրել ուղղակի ֆինանսական խթաններ համայնքների կողմից իրականացվող հողերի վերականգնման, ագրոանտառաբուծության և անտառապատման համար (գենդերային տարանջատված մոնիթորինգի կիրառմամբ)	2026–2035	ՇՄՆ ՏԻՄ-եր	ԷՆ	Համայնքների կողմից իրականացվող հողերի վերականգնման, ագրոանտառաբուծության և անտառապատման համար ֆինանսական մեխանիզմների մշակում: Գենդերային տարանջատված մոնիթորինգի մեխանիզմների մշակում: Երիտասարդների և կանանց ղեկավարած նախաձեռնությունների ներգրավում:	ՇՄՆ	40 000 000	Պետական բյուջե Համայնքային բյուջեներ Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	11	Հայաստանի Հանրապետության կենսաբանական բազմազանության պահպանության 2026-2030 թվականների ազգային նպատակների և գործողությունների ծրագրի մշակում և հաստատում	2026	ՇՄՆ	ԷՆ	Տեսլականի և ռազմավարական նպատակների ձևավորում: Ազգային թիրախների և դրանց մոնիթորինգի ցուցիչների մշակում: Թիրախներին հասնելու համար անհրաժեշտ գործողություններ: Կիրառման ընթացքի մշտադիտարկման և հաշվետվությունների ներկայացման մեխանիզմների մշակում:	Կառավարության որոշման հաստատում	55 000 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
Ջրային անվտանգություն և հեղեղների նկատմամբ դիմակայունություն	12	Աջակցել առաջնահերթ գետավազաններում ջրհեղեղներից պաշտպանության ենթակառուցվածքների ընդլայնմանը՝ կիրառելով ինչպես ինժեներական, այնպես էլ բնության վրա	2026–2035	ՏԿԵՆ ՏԻՄ-եր Ջրային կոմիտե	ՇՄՆ և ԳՆ	Առաջնահերթ գետավազաններում (<Հրազդան, Քասախ, Ողջի, Որոտան, Մեղրիգետ, Դեբեդ, Աղստև, Արփա, Վեդի, Արարատ) ջրհեղեղների ռիսկերի տեխնիկական գնահատումների իրականացում: Ինժեներական և բնության վրա հիմնված	<< պետական բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունը	768 500 000	Պետական բյուջե Համայնքային բյուջեներ Օրենքով չարգելված աղբյուրներ

ՈԼՈՐՏ	#	Միջոցառումներ	Ժամանակացույց	Պատասխանող կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ / թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
		հիմնված լուծումներ				համատեղված լուծումների մշակում: Կառուցման և վերականգնման համար անհրաժեշտ սարքավորումների, նյութերի և ծառայությունների ձեռքբերում: 2035 թ.-ի համար գետավազանների 50%-ի ընդգրկում:			
	13	Հորատանցքի միջոցով ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի օգտագործում իրականացնող ձկնաբուծարաններում շրջանառու համակարգերի ներդրման խթանում	2026-2035	ՇՄՆ ԲԸՏՄ Մասնավոր ձկնաբուծարաններ	ԷՆ	2035 թ.-ի դրությամբ ձկնաբուծարանների մուտքային ջրերի առնվազն 40 տոկոս ջրախնայողության ապահովում:	ԲԸՏՄ ստուգումների արձանագրություններ	Լրացուցիչ ռեսուրսներ չի պահանջվում	
	14	5 նոր ջրամբարի կառուցում	2026-2031	ՏԿԵՆ	ՇՄՆ ԷՆ	Նախագծված 5 (Քասախ, Ելփին, Լիճք, Աստղաձոր, Արթիկ) փոքր և միջին ջրամբարի կառուցում:	<< պետական բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունը	40 000 000 000	Պետական բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	15	12 նոր ջրամբարի տեխնիկատնտեսական հիմնավորման նախագծում և կառուցում	2026-2035	ՏԿԵՆ	ՇՄՆ ԷՆ	12 իրագործելիության գնահատումների (հիդրոլոգիա, շինարական, շրջակա միջավայրի և սոցիա-տնտեսական օգուտներ) իրականացում: 12 փոքր և միջին ջրամբարի կառուցում:	<< պետական բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունը	139 000 000 000	Պետական բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	16	Հյուսիսային ջրավազանային կառավարման պլանի նախագծի մշակում և հաստատում	2026	ՇՄՆ	ՏԿԵՆ ԶՕ-եր	Հյուսիսային ջրավազանային կառավարման պլանի հաստատում՝ ներառելով երկրորդային ջրի օգտագործման/ վերօգտագործման, կլիմայի փոփոխության հարմարեցման և ռիսկերի նվազեցման միջոցառումներ:	Կառավարության որոշման հաստատում	123 000 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	17	Հայաստանի առաջնահերթ ջրաճահճային տարածքների վերականգնում	2026-2035	ՇՄՆ	ՏԿԵՆ ՏԻՄ-եր	Երկու առաջնահերթ ջրաճահճային տարածքների (Գեղարքունիքի (Վարդենիս) և Լոռու (Սարահարթ) մարզերում) մանրամասն վերականգնման նախագծերի, շրջակա միջավայրի և սոցիալական ազդեցության գնահատականների (ՇՄԱԳ) մշակում և հեղինակային հսկողության իրականացում:	ԲԾԻԳ	38 300 000	<Բ

ՈԼՈՐՏ	#	Միջոցառումներ	Ժամանակացույց	Պատասխանող կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ / թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
Կլիմայական խելացի գյուղատնտեսություն և պարենային անվտանգություն	18	«-ում գոմաղբի, թռչնաղբի պահեստավորմանը, տեղափոխմանը, վերամշակմանը, օգտագործմանը և վարակազերծմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու մասին որոշման իրականացման ապահովման համար վերահսկման մեխանիզմների մշակում	2026-2027	ՇՄՆ ՊԵԿ ԷՆ	ԲԸՏՄ	Այլ առաջնահերթ ջրածահճային տարածքների վերաբերյալ աշխատանքների իրականացում: Խախտումների համար տուգանքների սահմանում: Թափոնների վարակազերծման կամ օգտագործման (կոմպոստավորում, կենսազազ և այլն) իրավական ակտի մշակում և հաստատում: ԲԸՏՄ տեսուչների վերապատրաստում կենսանվտանգության և գոմաղբի կառավարման տեսչական արձանագրությունների վերաբերյալ: Գոմաղբի և թռչնաղբի կառավարման տեխնիկական ուղեցույցների մշակում:	Կառավարության որոշման հաստատում	Լրացուցիչ ռեսուրսներ չի պահանջվում	
	19	Գյուղատնտեսական ապահովագրության ծածկույթի ընդլայնում հանրային-մասնավոր համագործակցության մոդելով	2026-2035	ԿԲ	ԷՆ Տեղական և միջազգային ապահովագրական ընկերություններ	Գոյություն ունեցող ապահովագրական ծածկույթի բացերի վերլուծություն: Ինստիտուցիոնալ, իրավական, տեխնիկական, ֆինանսական և գործառնական առաջարկությունների մշակում: Տեղական և միջազգային ապահովագրողների ներգրավում: Կենտրոնացված ակտուարական բազայի ստեղծում մինչև 2030 թվականը: 2035 թ.-ին գյուղատնտեսական արտադրանքի 30%-ը ապահովագրում:	Ապահովագրական ռեեստր բաժանված ըստ սեռի, տարիքային խմբի և խոցելիության ԷՆ հաշվետվություններ	Հիմնված իրագործելիության գնահատումներ ի վրա	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	20	Կլիմայական խելացի գյուղատնտեսական և կանխատեսման գործիքները ներառել քաղաքականությունների պլանավորման և մշակման գործընթացում	2026-2035	ԷՆ	ՇՄՆ	Թվային վահանակների (որոնք ինտեգրում են եղանակային, հողային և մշակաբույսերի տվյալները) գործարկում: Կլիմայական խելացի գյուղատնտեսական ձեռնարկների և թվային ուսուցման մոդուլների մշակում:	ԷՆ հաշվետվություններ	50 000 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ

ՈԼՈՐՏ	#	Միջոցառումներ	Ժամանակացույց	Պատասխանառու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ /թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
	21	Հայաստանում պարենային անվտանգության մակարդակի բարձրացում	2026	ԷՆ	ՏԿԵՆ	ՀՀ պարենային անվտանգության համակարգի զարգացման ռազմավարության և դրանից բխող 2023-2026 թվականների գործողությունների ծրագրի իրականացում: Կարևորագույն սննդամթերքներով ինքնաբավության մակարդակի բարձրացում 2030 թվականին մինչև 70% (բազային ցուցանիշ՝ 46.7%); Բնական ռեսուրսների և դիմադրողականության ինդեքսավորված գնահատականի բարձրացում (ըստ գլոբալ պարենային անվտանգության համաթվի) 2030 թվականին մինչև 1.4:	ԷՆ տարեկան հաշվետվություններ	25 700 000 000	Պետական բյուջե, Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	22	Շիրակի, Տավուշի և Սյունիքի մարզերում լոգիստիկ հանգույցների հնարավորության ուսումնասիրությունների մշակում և իրականացում	2026-2028	ԷՆ ՏԿԵՆ	ՇՄՆ	Մինչև 2028 թվականը Շիրակի, Սյունիքի և Տավուշի մարզերում լոգիստիկ հանգույցների համար երեք համապարփակ իրագործելիության փաթեթների մշակում (ներառյալ պահանջարկի գնահատում, նախագծեր, բնապահպանական և սոցիալական ազդեցության գնահատում, մասնավոր հատվածի ներառում): Արտահանման պատրաստվածության ծրագրերի մշակում և տարածում:	CAFSEP ծրագրի արդյունքներ ՎՋԵԲ	84,500,000 իրագործելիության ուսումնասիրությունների և մրցութային փաստաթղթերի համար	ԱԶԲ, Ճապոնիայի կառավարություն, ՎՋԵԲ, ԱՄՆ, ԵՄ, Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	23	Գյուղատնտեսական հարմարվողականության հետազոտությունների և մշակումների (ՀևՄ), խորհրդատվական ծառայությունների և ենթակառուցվածքների համար ռեսուրսների ներգրավում	2026-2035	ԷՆ	Միջազգային կազմակերպություններ	2035 թ.-ին մինչև 50 մլն ԱՄՆ դոլարին համարժեք ֆինանսական ռեսուրսների մոբիլիզացում:	ԷՆ հաշվետվություններ	19 200 000 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ

ՈԼՈՐՏ	#	Միջոցառումներ	Ժամ անա կացույց	Պատաս խանա տ ու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ /թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
	24	Հայաստանի անասնաբուծության և կերի զարգացման ծրագրի մշակում	2027-2031	ԷՆ	ՇՄՆ	Անասնաբուծության արտադրողականության բարձրացում և ցածր արտանետումներով գործելաոճերի ընդունում:	ԷՆ հաշվետվություններ	Տեխնիկական գնահատման զեկույցների հիման վրա	ԱԶԲ
	25	Կլիմայական դիմակայուն այգիների և բույսերի ծրագրի մշակում	2027-2031	ԷՆ	ՇՄՆ	Այգեգործության բերքատվության, ջրի արդյունավետ կառավարման բարելավում: 3000 հա նոր ինտենսիվ և կլիմայական խելացի այգիներ հիմնում:	ԷՆ հաշվետվություններ	Տեխնիկական գնահատման զեկույցների հիման վրա	ԱԶԲ
Քաղաքային և ենթակառուցվածքային դիմակայունություն	26	Կլիմայակայունության ապահովում բոլոր ազգային և քաղաքային խոշոր ենթակառուցվածքային ծրագրերում (100%)	2026-2035	ՔԿ	ՏԿԵՆ ՇՄՆ ՖՆ Երևանի քաղաքապետարան	UNCRPD և UNCRC պահանջներին համահունչ կլիմայազգայուն ենթակառուցվածքային ստանդարտների ինտեգրում ազգային շինարարական նորմերի, բյուջետային հայտերի և ներդրումային ծրագրերի մեջ:	Մշակված և հրապարակված ուղեցույցներ Թարմացված նորմեր	Լրացուցիչ ռեսուրսներ չի պահանջվում	
	27	Աջակցություն ստարտափներին՝ քիզնեսի աքսելերացիայի և ինկուբացիայի մեխանիզմների միջոցով՝ զարգացնելու և իրականացնելու նոր տեխնոլոգիաներ և քիզնես մոդելներ՝ քաղաքային տարածքներում առկա կլիմայական մարտահրավերներին դիմակայելու համար, մասնավորապես՝ ենթակառուցվածքների, էներգետիկայի և ջրային ռեսուրսների կառավարման ոլորտներում:	2026-2035	ՏԿԵՆ ՇՄՆ ՔԿ ՏԻՄ-եր Քաղաք ասպետարաններ	ՖՆ	Մինչև 2035թ. առնվազն 2 գործընկերության հաստատում միջազգային ինկուբատորների հետ: Քաղաքային հարմարվողականության մասնագիտացված ինկուբացիոն/աքսելերատոր ծրագրի ստեղծում: 10 ստարտափի ֆինանսական աջակցություն: Մինչև 2035թ. 10 քաղաքային հարմարվողականության ստարտափների համար նախնական ֆինանսավորման կամ համատեղ ներդրումների ապահովում:	Հրապարակված հաշվետվություն	38 572 000 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	28	Դիմակայուն և ներառական ճանապարհային հատվածի բարելավման ծրագրով նախատեսված հիմնական միջոցառումների և հարակից գործողությունների իրականացում	2026-2033	ՏԿԵՆ	ՖՆ ՔԿ	27.1 կմ դիմակայուն երկշերտ ավտոճանապարհի կառուցում բարձրացող գոտիներով, կամուրջներով և թունելներով: Ճանապարհաշինության ընթացքում կլիմայական դիմադրողականության և «կանաչ ճանապարհի» սկզբունքների ինտեգրում:	<< պետական բյուջեի կատարման տարեկան հաշվետվությունը ԱԶԲ ծրագրի իրականացման զեկույցներ	104 996 400 000	ԱԶԲ ԵՆԲ Պետական բյուջե

ՈԼՈՐՏ	#	Միջոցառումներ	Ժամանակացույց	Պատասխանատու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ / թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
						Գենդերային հավասարության տեսանկյունից ներառական ավտոկայանատեղերի և հանգստի գոտիների կառուցում՝ լիցքավորման կայանով, բոլորի համար հասանելի ավտոբուսի կանգառներով և անվտանգ հարմարություններով:			
	29	Քաղաքային միջավայրում կլիմայակայուն պլանավորման, նախագծման ու ակտիվների կայուն կառավարման արդիական ու նորարար համակարգերի ու մեխանիզմների ներդրում	2026-2035	Երևանի քաղաքապետարան ՏԻՄ-եր	ՏԿԵՆ ՔԿ	Կամուրջների գույքագրման (սեյսմիկ անվտանգության տեսանկյունից) և տեխնիկական անձնագրավորման համակարգի ձևավորում: Քաղաքային ճանապարհային ակտիվների կայուն կառավարման համակարգի ձևավորում: «Կանաչ» ճանապարհաշինության սկզբունքների մշակում և ներդրում:	Տարեկան հաշվետվություններ	300,000,000 (նախնական)	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
Զբոսաշրջություն	30	Արդիականացնել առկա զբոսաշրջային ենթակառուցվածքները համապատասխանեցնելով կլիմայակայուն չափանիշներին	2026-2035	ԷՆ	ՇՄՆ	Զբոսաշրջության համաշխարհային խորհրդի չափանիշներին համահունչ ազգային էկոտուրիզմի ստանդարտների մշակում և հաստատում:	Սերտիֆիկացիոն շրջանակը հրապարակվել է ԷՆ-ի կողմից	Տեխնիկական գնահատման զեկույցների հիման վրա	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	31	Էկոտուրիզմի ուղղությունների և այցելուների թվի ավելացում	2026-2030	ԷՆ	ՇՄՆ ՏԻՄ-եր <Կ-ներ	20 համայնքային էկոտուրիզմի նախաձեռնությունների մշակում: Գենդերային ներառական մասնակցության ապահովում:	Ծրագրային զեկույցներ	2 882 000 000	Պետական բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	32	<< զբոսաշրջության զարգացման 2026-2030 թվականների ռազմավարական ծրագրի և ռազմավարական ծրագրի կատարումն ապահովող գործողությունների ծրագրի հաստատում՝ ներառելով Զբոսաշրջության ոլորտում	2026-2030	ԷՆ	ՇՄՆ	<< զբոսաշրջության զարգացման 2026-2030 թթ. ռազմավարական ծրագրի ու դրա իրականացումն ապահովող գործողությունների ծրագրի վերանայում՝ ներառելով զբոսաշրջության ոլորտում կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության ծրագրի հիմնական առաջարկվող գործողությունները և հմտությունների զարգացման ծրագրեր կանանց,	Կառավարության որոշում	Լրացուցիչ ռեսուրսներ չի պահանջվում	

ՈԼՈՐՏ	#	Միջոցառումներ	Ժամանակացույց	Պատասխանառու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ / թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
		կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության նկատառումները				երիտասարդներին և տեղահանված անձանց համար:			
Առողջապահություն	33	Իրականացնել առողջապահական հաստատությունների խոցելիության գնահատումներ՝ կլիմայական ռիսկերը գնահատելու և կառուցվածքային ու գործառնական հարմարվողականության միջոցառումները սահմանելու նպատակով	2026-2035	ԱՆ ՔԿ	ՆԳՆ ՇՄՆ Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարան (համաձայնությամբ)	Առողջապահական շենքերի սեյսմիկ և էներգաարդյունավետության արագ գնահատում՝ FEMA P-154 մեթոդաբանությամբ: Առողջության վերահսկման և իրազեկման ծրագրերում սեռով և տարիքով տարանջատված ցուցանիշների և թիրախային հաղորդակցության ներառում, որն անդրադառնում է կանանց, երեխաների և տարեցների տարբերակված խոցելիությանը կլիմայական ազդեցությունների նկատմամբ:	ՔԿ արդյունքների վերաբերյալ զեկույցներ Շենքերի իրավիճակի վերաբերյալ մասնագիտական կազմակերպության կարծիքներ	230 600 000	ԱԶԲ
	34	Առողջության համապարփակ ապահովագրություն՝ ներառյալ կլիմայական ռիսկերից բխող առողջական ռիսկերը:	2026-2035	ԱՆ	Մասնավոր առողջապահական և ապահովագրական կազմակերպություններ ԱԱՀՆ Առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմին	Առողջության համապարփակ ապահովագրության շրջանակներում հատուցման ենթակա հիմնական և նվազագույն ծառայությունների փաթեթում կլիմայական ռիսկերից բխող առողջական ռիսկերի ներառում: Մինչև 2035 թվականը բնակչության 100%-ի առողջապահական ապահովագրություն:	ԱՆ Ծրագրի իրականացման զեկույցներ	120 000 000 000	Պետական բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	35	Կլիմայազգայուն հիվանդությունների համար կլինիկական ուղեցույցներն ու արձանագրությունների վերանայում և թարմացում՝ ծայրահեղ եղանակային իրադարձություններին արձագանքը բարելավելու նպատակով՝ հաշվի առնելով երեխաների և տարեցների խոցելիությունը	2026-2028	ԱՆ	Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարան (համաձայնությամբ)	Առողջապահության առաջնային օղակի մասնագետների համար գործառնական ձեռնարկներ մշակում: Բժշկական ուսումնական ծրագրերում և շարունակական վերապատրաստման գործընթացներում կլիմայազգայուն հիվանդությունների համար կլինիկական ուղեցույցների ներառում:	ԱՆ նախարարի հրաման	58 000 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ

ՈԼՈՐՏ	#	Միջոցառումներ	Ժամ անա կացո ւյց	Պատաս խանա տ ու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ /թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
	36	Ազգային վաղ նախագրույցացման համակարգի զարգացում և բուժհաստատությունների արտակարգ պատրաստվածության բարձրացում	2026-2028	ԱՆ	ՇՄՆ ՆԳՆ Երևանի Մխիթար Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարան (համաձայնությամբ)	Ազգային վաղ նախագրույցացման համակարգի գործարկում (օգտագործելով արհեստական բանականության գործիքներ)՝ ներառյալ երեխաների և երիտասարդների համար հատուկ արձանագրություններ: Առողջապահական հաստատություններում աղետների դիսկի նվազեցման և արտակարգ արձագանքման արձանագրությունների համապետական ներդրման ապահովում:	ԱՆ հաշվետվություններ	380 400 000	Պետական բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	37	Շրջակա միջավայրից բխող առողջապահական ռիսկերի նվազեցում	2026-2035	ԱՆ	ՇՄՆ ԲՈՒՀ-եր (համաձայնությամբ)	Մինչև 2030թ. օդի աղտոտվածության համակցված ազդեցության վերլուծություն և շնչառական հիվանդությունների ղեկավարի կրճատում 15%-ով: Մինչև 2035թ. 50 ազգային և տարածաշրջանային իրազեկման արշավների իրականացում: Առնվազն 30% արշավների ուղղում խոցելի խմբերին:	Ազգային առողջապահական վիճակագրություն և մոնիթորինգի տեղեկագրեր	710 800 000	Պետական բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	38	Դպրոցների անձնակազմի կարողությունների զարգացում և յուրաքանչյուր դպրոցում պատասխանատու դասընթացավարի նշանակում՝ աղետների պատրաստվածության և արտակարգ իրավիճակների հետ կապված դասընթացներ իրականացնելու համար	2026-2028	ՆԳՆ ԱՌՆԱՊ	ԿԳՄՄՆ ՇՄՆ	Աղետների դիսկի նվազեցման հետ կապված հիմնական հասկացությունների ներառում հանրակրթական ուսումնական ծրագրում: Բոլոր հանրակրթական հաստատություններում հատուկ դասընթացավարների նշանակում: Մինչև 2028թ. բոլոր դպրոցներում աղետների պատրաստվածության դասընթացավարների՝ երկու տարին մեկ վերապատրաստում: Հաշմանդամություն ունեցող երեխաների համար հատուկ պատրաստվածության ապահովում:	ՆԳՆ	23 100 000	ԱԶԲ

ՈԼՈՐՏ	#	Միջոցառումներ	Ժամանակացույց	Պատասխանառու կառույց	Այլ կառույցներ	Արդյունքի ցուցանիշ / թիրախ	Վավերացման աղբյուր	Ծախսերի գնահատական (<< դրամ, փոխարժեքը՝ 382.61)	Ֆինանսավորման աղբյուր
Միջոլորտային և առաջնահերթություններ	39	Ազգային կլիմայական տվյալների և տեղեկատվական և հաղորդակցական հարթակի կատարելագործում	2026-2030	ՇՄՆ	ԲՏԱ	Մինչև 2030թ. լիարժեք գործող հարթակի առկայություն՝ ներառյալ վահանակներ, կանխատեսման արդյունքներ և որոշումներին օժանդակող գործիքներ:	ՇՄՆ հաշվետվություններ	193 500 000	Օրենքով չարգելված աղբյուրներ
	40	Լքված / չշահագործվող հանքերի ռեկուլտիվացիա	2026-2035	ՇՄՆ	ՏԿԵՆ ՏԻՄ-եր	Իրագործելիության ուսումնասիրությունների և նախագծային փաստաթղթերի առկայություն: Լոռու մարզում գտնվող Տանձուտի նախկին հանքավայրի և Սյունիքի մարզում գտնվող Կապանի լքված հանքավայրերի վերականգնման աշխատանքների համար մրցույթային փաթեթների մշակում:	ԲԾԻԳ	38 300 000	ՀԲ
	41	Երևանի քաղաքապետարանի «Էներգիայի շաբաթ», «Մոդել Երևան» քաղաքային ակադեմիայի, «Բաց կառավարման շաբաթ» տարեկան միջոցառումների շրջանակներում կլիմայական բաղադրիչի գործարկում	2026-2035	Երևանի քաղաքապետարան		Մինչև 2035թ. 15 փորձնական գաղափարների ձևավորում: Մինչև 2035 թվականը, կլիմայական փորձնական նախաձեռնությունների տեսակարար կշիռը հասցնել առնվազն 20%-ի: Մասնակիցների շրջանում կլիմայական գրագիտության մակարդակի բարձրացում:	Երևանի քաղաքապետարան	20 000 000 տարեկան	Երևանի քաղաքի բյուջե Օրենքով չարգելված աղբյուրներ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ
ՂԵԿԱՎԱՐ

Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ